

АНОТАЦІЯ

Файермен О.О. Підготовка майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля», Дніпро, 2023.

У дисертаційній роботі досліджено проблему підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами та запропоновано новий підхід до її розв'язання, що полягає в запровадженні технології підготовки зазначених фахівців до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами у процесі магістерської підготовки.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

У першому розділі – **«Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей особливими потребами»** – на підставі аналізу соціологічної та психолого-педагогічної літератури розкрито теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки, основу яких становлять: європейські, міжнародні й вітчизняні нормативні документи, стандарти вищої освіти стосовно підготовки фахівців соціономічної сфери, в яких окреслено вимоги до зазначених фахівців; напрями наукових пошуків щодо соціальної підтримки, зокрема соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами, які ґрунтуються на різних методологічних підходах (соціоекологічний, соціально-психологічний, структурний, функціональний, синергетичний, сімейно орієнтований); наукові праці, в яких конкретизовано основні дефініції дослідження: «підтримка»,

«соціальна підтримка», «соціальна підтримка батьків дітей з особливими потребами»; здобутки педагогів і результати дисертаційних досліджень, що презентують сучасний досвід і напрями наукових пошуків щодо професійної підготовки фахівців соціономічної сфери; наукові розвідки, які розкривають зміст і технології підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами.

У роботі подано авторське бачення феномена «готовність майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами», що визначено як стійке, цілісне, інтегративне утворення особистості, яке дозволяє фахівцю здійснювати ефективну соціальну підтримку батьків дітей з особливими потребами завдяки наявності ціннісно-мотиваційного ставлення до надання соціальної підтримки батькам, сукупності знань і вмінь (гностичні, проєктувальні, організаторські, мовленнєві, інтерактивні, морально-етичні), розвиненості соціального інтелекту, толерантності, емпатії, рефлексії.

Обґрунтовано структурні компоненти досліджуваної готовності: ціннісно-мотиваційний, змістово-теоретичний, операційно-практичний, особистісний, а також сукупність критеріїв та їх показників: *мотиваційно-спрямувальний* (рівень потреби у досягненні (прагнення до успіху, саморозвитку, самовдосконалення), спрямованості до взаємодії, особистісних цінностей (цінності «гуманність», «справедливість»); *когнітивний* (рівень прагнення до здобування знань та їх застосування у професійній діяльності, допитливості, відкритості новому досвіду; повнота, міцність і характер засвоєння знань щодо соціальної підтримки сімей із дітьми з особливими потребами); *діяльнісний* (рівень володіння гностичними, проєктувальними, організаторськими, мовленнєвими, інтерактивними, морально-етичними вміннями), рівень їх застосування у різновидах професійної діяльності, зокрема під час здійснення соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами); *особистісний* (рівень соціального інтелекту, толерантності, емпатії, рефлексивності). Визначено рівні сформованості досліджуваної

готовності (*низький, достатній, високий*) та розкрито їх зміст.

У другому розділі – **«Теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності технології підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами»** – науково обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено технологію підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами, яка містить такі етапи: концептуально-цільовий, організаційно-підготовчий, змістово-процесуальний, практичний, рефлексивно-коригувальний.

Концептуально-цільовий етап передбачає визначення мети технології, а саме формування готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами і окреслення таких завдань: стимулювання ціннісно-мотиваційного ставлення магістрантів до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами, їх прагнення до успіху, саморозвитку, самовдосконалення, спрямованості на взаємодію, особистісних гуманних цінностей; збагачення знаннями щодо соціальної підтримки, стратегій та технологій її здійснення; відпрацювання гностичних, проєктувальних, організаторських, мовленнєвих, інтерактивних, морально-етичних умінь, необхідних для здійснення ефективної соціальної підтримки сімей із дітьми з особливими потребами; розвиток особистісних якостей, зокрема соціального інтелекту, толерантності, емпатії, рефлексії; обґрунтування методологічних підходів (системний, діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, середовищний, ресурсний); визначення спеціальних принципів навчання (діалогізації навчання, флексибільності, синергізації, компетентнісного «апгрейдингу», фасилітаційного супроводу професійної підготовки студентів).

Організаційно-підготовчий етап орієнтовано на спрямування діяльності викладачів щодо формування у майбутніх фахівців соціономічної сфери готовності до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами

завдяки проведенню установчого навчально-методичного семінару-практикуму «Технології підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами» для науково-педагогічних працівників; налагодження взаємодії між різними соціальними інститутами, фахівцями, добровільними помічниками; здійснення попередньої діагностики рівня готовності магістрантів до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами.

Змістово-процесуальний етап передбачає засвоєння магістрантами комплексу знань з оновлених за змістом дисциплін («Соціально-педагогічні аспекти інклюзивної освіти», «Психологічні проблеми батьківсько-дитячих стосунків», «Психологія сім'ї. Сімейне консультування», «Групові методи психологічної роботи та корекції», «Психологія консультування різних категорій клієнтів»), впровадження авторського спецкурсу «Соціальна підтримка батьків дітей з особливими потребами», а також формування складових готовності до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами завдяки реалізації діалогічно-дискусійних, ситуаційних, коучингових, ігрових методів навчання, вправляння, тренінгів.

Практичний етап спрямовано на залучення магістрантів до практичної професійно-спрямованої, пошуково-практичної, тренінгової діяльності, що забезпечує формування у магістрантів рефлексивної позиції; опанування вмінь та набуття досвіду здійснення соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами, ознайомлення з новітніми підходами її здійснення під час асистентської та переддипломної практик, волонтерської діяльності (організації та проведення заходів, акцій, реалізація програм і проєктів тощо); участь у роботі навчально-наукового студентського гуртка «Основи роботи фахівця соціономічної сфери в умовах супроводу й підтримки дітей з особливими потребами та їх сімей».

Рефлексивно-коригуючий етап передбачає корекцію змісту, форм і методів навчання; самопізнання, самоаналіз, експертизу власних дій та станів, пошук ефективних шляхів індивідуальної самокорекції з боку як викладачів,

так і магістрантів; діагностику рівня готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами.

Узагальнення результатів експериментальної роботи, їх кількісний і якісний аналіз свідчать про ефективність запровадженої технології підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. У результаті педагогічного експерименту встановлено, що в експериментальних групах суттєво збільшилася кількість студентів, які мають високий рівень досліджуваної готовності (приріст становить: +20,7% – ЕГ₁ та +20,0% – ЕГ₂). Приріст в контрольній групі склав +3,9%. Значно зменшилась кількість студентів, які мають низький рівень готовності до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами: в ЕГ₁ приріст становить (-24,6%), в ЕГ₂ – (-25,5%), в КГ – (-2,0%). Це відбулося за рахунок переходу студентів до достатнього рівня, значення якого змінилося (приріст становить: +3,9% – ЕГ₁ та +3,9% – ЕГ₂).

Статистичний аналіз (критерій Пірсона χ^2) засвідчив, що контрольна та експериментальні групи за своїми показниками достовірно відрізняються; зміни, що характеризують експериментальні групи, є статистично значущими порівняно з констатувальним етапом експерименту (у ЕГ₁ ($\chi^2_{емп} = 11,9902 > \chi^2_{критич} = 5,991$), у ЕГ₂ ($\chi^2_{емп} = 11,9818 > \chi^2_{критич} = 5,991$). Контрольна група не зазнала суттєвих змін протягом педагогічного експерименту ($\chi^2_{емп} = 0,3692 < \chi^2_{критич} = 5,991$). Ці факти підтверджують, що процес формування готовності до соціальної підтримки сімей із дітьми з особливими потребами за умов його організації за допомогою відповідної технології є ефективним.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів наукової проблеми. До перспективних напрямів подальших дослідницьких пошуків відносимо аналіз шляхів професійної самореалізації випускників магістерських освітньо-професійних програм за спеціальностями 231 Соціальна робота та 053 Психологія у роботі з батьками дітей з особливими потребами.

Ключові слова: підтримка, соціальна підтримка, соціальна підтримка

батьків дітей з особливими потребами, фахівці соціономічної сфери, технологія підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз даних

1. **Файермен О.О.** До питання про вимоги до майбутніх фахівців соціономічної сфери. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля: Серія Педагогіка і психологія. Педагогічні науки.* 2021. Вип. 2(22). С. 293–298. DOI: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-32.

2. **Файермен О.О.** Компонентно-структурний аналіз феномена «готовність майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами». *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2021. № 5(5) 2021. С. 614–626. DOI: 10.52058/2786-4952 -2021-5(5)-614-626.

3. **Файермен О.О.** Щодо зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до роботи з сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* 2022. №1 (349). Ч.1. С. 112–125. DOI: 10.12958/2227-2844-2022-1(349)-1-112-125.

4. **Файермен О.О.** Технологія підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* Запоріжжя. 2022. №81. С. 284–290. DOI: 10.32840/1992-5786.2022.81.53.

5. **Файермен О.О.** Соціальна підтримка батьків дітей з особливими потребами. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля: Серія Педагогіка і психологія. Педагогічні науки.* 2022. Вип. 1(23). С. 39–48. DOI: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-5.

Статті у наукових виданнях інших держав, які входять до міжнародних наукометричних баз даних

6. **Fayerman O.**, Nikolenko I., Holub O., Krupenyina N., Hoshovskyi J. (2022). Applying Coaching Technologies in Professional Self-Development of Socionomy Specialists in Supporting Families that have Children with Special Needs. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, Vol. 13(5). 234–247. DOI: 10.47750/jett.2022.13.05.022. (*журнал індексовано в наукометричній Web of Science*)

7. Tokarieva A., Volkova N., Chyzykova I., **Fayerman O.** Computer-Mediated Communication and Gamification as Principal Characteristics of Sustainable Higher Education. In Proceedings of the 2nd Myroslav I. Zhaldak Symposium on Advances in Educational Technology, 2023. Vol. 1. pp. 515–528. DOI: 10.5220/0012065700003431

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. **Файермен О.О.** Соціальний інтелект як складник готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки сімей із дітьми з особливими потребами. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти*: матер. III Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф.: збірник наук. статей; укладач К.В. Петровська. Бердянськ, 2021. С. 70–74.

9. **Fayerman O.** Education of modern social workers in the USA. *Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та науковців. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 7–9.

10. **Fayerman O.** Features of social work on resolution of conflicts in young families. *Практична психологія у сучасному вимірі*: матер. XI Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і науковців. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. С. 10–12.

11. **Fayerman O.** Development of a psychologist's professional culture in a

higher educational institution. *Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та науковців. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. С. 13–14.

12. **Файермен О.О.** Коучинг як інструмент соціальної підтримки сімей із дітьми з особливими потребами та навчання майбутніх фахівців соціономічних професій. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. С. 119–122.

13. **Файермен О.О.** Метод тренінгу у процесі підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації*: матер. II Міжнар. наук. конф. Т. 3. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 38–40.

14. **Файермен О.О.** Формування рефлексії як складника готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.: Зб. наук. праць. Переяслав, 2021. Вип. 78. С. 159–161.

15. **Файермен О.О.** Зарубіжні наукові підходи у дослідженні соціальної підтримки. *Modern trends of scientific development: The II International Scientific and Practical Conference*. Vancouver, Canada. 2022. P. 354–357.

16. **Файермен О.О.** Щодо змісту спецкурсу «Соціальна підтримка батьків дітей з особливими потребами». *Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень*: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та науковців. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. С. 161–166.

17. **Файермен О.О.** Проблеми сімей, які виховують дітей з особливими потребами, та стратегії їх соціальної підтримки. *Практична психологія у сучасному вимірі*: матер. XIII Міжнар. наук.-практ. конф. науковців та

студентів. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. С. 189–192.

18. **Файермен О.О.** Позааудиторна робота як засіб підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. *Science and Practice: Implementation to Modern Society: Proceedings of the 12th International Scientific and Practical Conf.* Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2022. P. 123–130.

19. **Файермен О.О.** Волонтерська діяльність як засіб підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. *Філософські аспекти професійної освіти*: матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. Херсон – Кропивницький: ПП «Поліум», 2022. С. 208–210.

20. **Файермен О.О.** Щодо ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців соціономічної сфери. *Формування національної ідентичності українця через цінності Української Хартії вільної людини*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. Тернопіль. Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2022. С. 442–446.

21. **Файермен О.О.** Самостійна робота у процесі підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. *Психолого- педагогічні проблеми вищої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*: матер. VII Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2023. С. 997-1000.

22. **Файермен О.О.** Партнерство роботодавців та студентів під час реалізації технології підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до соціальної підтримки батьків дітей з особливими потребами. *Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі*: матер. I Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. С. 265–270.

ABSTRACT

Fayerman O.O. Training of future specialists in the socio-economic sphere for social support for parents of children with special needs. – Qualification research work presented as the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 015 Professional Education (by specializations). – Higher educational establishment Alfred Nobel University, Dnipro, 2023.

The dissertation examines the problem of training future specialists in the field of socio-economics for further social support of parents of children with special needs and proposes a new approach to its solution which consists in introducing the technology of training such specialists for social support of parents of children with special needs in the process of master's training.

The **Introduction** substantiates the relevance and expediency of the chosen topic, formulates its object, subject, goal, task, research methods, reveals the scientific novelty, practical significance of the work, provides information on the approval and implementation of the results obtained.

The first chapter – «**Theoretical principles of professional training of future specialists in socio-economic sphere for providing social support to parents of children with special needs**» presents the results of analysis of sociological, psychological and pedagogical literature and on its basis reveals theoretical principles of professional training of future specialists in socio-economic field to ensure social support. These principles are grounded on: European, international and domestic normative documents, standards of higher education regarding the training of specialists in the socio-economic sphere which outline the requirements for the specified specialists; directions of scientific research regarding social support, in particular social support of parents of children with special needs, which are based on various methodological approaches (socio-ecological, social-psychological, structural, functional, synergistic, family-oriented); research works in which the main definitions of the investigation are specified: «support», «social support», «social support for parents of children with special needs»; the achievements of

teachers and the results of dissertation studies, which present modern experience and directions of scientific research regarding the professional training of specialists in the socio-economic sphere; scientific investigations that reveal the content and technologies of training future specialists in socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs.

The work presents the author's vision of the phenomenon «readiness of future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs». This phenomenon is defined as stable, integral, integrative personality formation which allows a specialist to give effective social support to parents of children with special needs due to the presence of a value-motivational attitude to providing social support to parents, a set of knowledge and skills (gnostic, projective, organizational, speech, interactive, moral and ethical), developed social intelligence, tolerance, empathy, reflection.

The work presents the justification of the following structural components of the readiness under investigation: value-motivational, content-theoretical, operational-practical, personal, as well as a set of criteria and their indicators: motivational and directive (the level of need for achievement (striving for success, self-development, self-improvement), focus on interaction, personal values («humanity», «justice» values); cognitive (level of desire to acquire knowledge and apply it in professional activities, curiosity, openness to new experiences; completeness, strength and nature of knowledge acquisition regarding social support of families with children with special needs); activity (level of mastery of gnostic, projective, organizational, verbal, interactive, moral and ethical skills), the level of their application in various types of professional activity in particular during the implementation of social support for parents of children with special needs); personal (the level of social intelligence, tolerance, empathy, reflexivity). The levels of the formation of the studied readiness (low, sufficient, high) were determined and the content of the levels was revealed.

The second chapter – **«Theoretical substantiation and experimental verification of the effectiveness of the technology for training future specialists**

in the socio-economic field for social support of parents of children with special needs», gives scientifically substantiated, developed and experimentally tested technology of training future specialists in socio-economic sphere for further social support of parents of children with special needs which includes the following stages: conceptual-target, organizational-preparatory, content-procedural, practical, reflective-corrective.

The conceptual-target stage involves the determination of the purpose of the technology, namely the formation of the readiness of future specialists in socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs as well as the outline of the following tasks: stimulating the value-motivational attitude of master students towards social support of parents of children with special needs, their desire for success, self-development, self-improvement, focus on interaction, personal humane values; enrichment of knowledge about social support, strategies and technologies for its implementation; practicing gnostic, projective, organizational, speech, interactive, moral and ethical skills necessary for effective social support of families with children with special needs; the development of personal qualities, in particular social intelligence, tolerance, empathy, reflection; the substantiation of methodological approaches (system, activity, competence, person-oriented, environmental, resource); the determination of special principles of education (dialogization of education, flexibility, synergization, competence «upgrading», facilitative support of professional training of students).

The organizational-preparatory stage is aimed at directing the activities of teachers to form in future specialists in socio-economic sphere the readiness for social support of parents of children with special needs thanks to the conducting of initiated educational and methodological seminar-workshop for research and teaching staff «Technologies of training of future specialists in socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs»; establishment of interaction between various social institutions, specialists, voluntary assistants; carrying out a preliminary diagnosis of the level of readiness of master's students for social support of parents of children with special needs.

The content-procedural stage involves the acquiring by master students a set of knowledge from disciplines updated in terms of content («Social-pedagogical aspects of inclusive education», «Psychological problems of parent-child relations», «Family psychology. Family counseling», «Group methods of psychological work and correction», «Psychology of consulting different categories of clients»), implementation of the author's special course «Social support of parents of children with special needs», as well as the formation of components of readiness for social support of parents of children with special needs thanks to the implementation of dialogue-discussion, situational, coaching, game methods of learning, exercises, trainings.

Practical stage is aimed at involving master's students in practical, professionally oriented, training research-and-practice activities which ensures the formation of a reflective position in master's students; mastering skills by future specialists and gaining experience in providing social support to parents of children with special needs, familiarization with the latest approaches to its implementation during assistant and pre-diploma practices, volunteer activities (organization and holding of events, promotions, implementation of programs and projects, etc.); participation in the work of the educational and scientific student group «Fundamentals of work of a specialist in the socio-economic sphere in the conditions of accompanying and supporting children with special needs and their families».

The reflexive-corrective stage involves correction of the content, forms and methods of education; self-discovery, self-analysis, examination of one's own actions and states, search for effective ways of individual self-correction by both teachers and master's students; diagnosis of the level of readiness of future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs.

The generalization of the results of experimental work, their quantitative and qualitative analysis testify to the effectiveness of the implemented technology of training future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs. The results of the pedagogical experiment prove that the

number of students with a high level of readiness to research activity increased significantly in experimental groups (the increase is: +20.7% – EG₁ and +20.0% – EG₂). The increase in the control group was +3.9%. The number of students who have a low level of readiness for social support of parents of children with special needs has decreased significantly: in EG₁ the increase is (–24.6%), in EG₂ – (–25.5%), in KG – (–2.0 %). This happened due to the transition of students to a sufficient level, the value of which has changed (the increase is: +3.9% – EG₁ and +3.9% – EG₂).

Statistical analysis (Pearson's test) proved that the control and experimental groups differ reliably in terms of their indicators; the changes characterizing the experimental groups are statistically significant compared to the ascertainment stage of the experiment (in EG₁ ($\chi^2_{emp} = 11.9902 > \chi^2_{critical} = 5.991$), in EG₂ ($\chi^2_{emp} = 11.9818 > \chi^2_{critical} = 5.991$). The control group did not undergo significant changes during the pedagogical experiment ($\chi^2_{emp} = 0.3692 < \chi^2_{critic} = 5.991$). These facts confirm that the process of the formation of readiness to social support of families with children with special needs under the conditions of its organization with the help of appropriate technology is effective.

The conducted research does not cover all aspects of the scientific problem. Prospective directions for further research include the analysis of ways of professional self-realization of graduates of master's educational and professional programs in specialties 231 Social work and 053 Psychology while working with parents of children with special needs.

Key words: support, social support, social support of parents of children with special needs, specialists in the socio-economic field, technology of training future specialists in the socio-economic field for social support of parents of children with special needs.

REFERENCES

Articles in Ukrainian professional journals included in international scientometric databases

1. **Fayerman, O.O.** (2021). *Do pytannia pro vymohy do maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery* [To the question of requirements for future specialists in the socio-economic sphere]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedagogika i psykholohiia. Pedagogichni nauky* [Bulletin of the Alfred Nobel University. Pedagogy and psychology. Pedagogical sciences], issue 2 (22), pp. 293–298. DOI: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-32 (In Ukrainian).
2. **Fayerman, O.O.** (2021). *Komponentno-strukturnyi analiz fenomena "hotovnist maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy"* [Component and Structural Analysis of the Phenomenon of "Readiness of Future Specialists in the Socio-Nomic Sphere for Social Support of Parents of Children with Special Needs"]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky* [Prospects and innovations in science], no. 5 (5), pp. 614–626. DOI: 10.52058/2786-4952-2021-5(5)-614-626 (In Ukrainian).
3. **Fayerman, O.O.** (2022). *Shchodo zarubizhnoho dosvidu profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do roboty z simiamy, shcho vykhovuiut ditei z osoblyvymy potrebamy* [On the foreign experience of professional training of future specialists in the socio-economic sphere to work with families raising children with special needs]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka* [Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University], no. 1 (349), part 1, pp. 112–125. DOI: 10.12958/2227-2844-2022-1(349)-1-112-125 (In Ukrainian).
4. **Fayerman, O.O.** (2022). *Tekhnolohiia pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy* [Technology of training future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs]. *Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* [Pedagogy of forming a creative personality in higher and secondary schools], no. 81, pp. 284–290. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.53> (In Ukrainian).

5. **Fayerman, O.O.** (2022). *Sotsialna pidtrymka batkiv dtei z osoblyvymy potrebamy* [Social support for parents of children with special needs]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedagogika i psykholohiia. Pedagogichni nauky* [Bulletin of the Alfred Nobel University. Pedagogy and psychology. Pedagogical sciences], issue 1 (23), pp. 39–48. DOI: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-5 (In Ukrainian).

Articles in scientific publications of other countries included in international scientometric databases

6. **Fayerman, O.**, Nikolenko, I., Holub, O., Krupenyina, N., Hoshovskyi, J. (2022). Applying Coaching Technologies in Professional Self-Development of Socionomy Specialists in Supporting Families that have Children with Special Needs *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, Vol. 13(5). 234–247. DOI: 10.47750/jett.2022.13.05.022. (*Web of Science*)

7. Tokarieva, A., Volkova, N., Chyzykova, I., **Fayerman, O.** (2023). Computer-Mediated Communication and Gamification as Principal Characteristics of Sustainable Higher Education. In *Proceedings of the 2nd Myroslav I. Zhaldak Symposium on Advances in Educational Technology*, Vol. 1. pp. 515–528. DOI: 10.5220/0012065700003431

Scientific papers certifying the approbation of the dissertation materials

8. **Fayerman, O.O.** (2021). *Sotsialnyi intelekt yak skladnyk hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky simei iz ditmy z osoblyvymy potrebamy* [Social intelligence as a component of future socio-economic specialists' readiness for social support of families with children with special needs]. *Materialy Vseukrainskoi konferentsii "Sotsialno-osvitni dominanty profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv sotsialnoi sfery ta inkluzyvnoi osvity"* [Proc. All-Ukrainian Scien. and Pract. Conf. "Socio-educational dominants of professional training of social workers and inclusive education"]. Berdiansk, pp. 70–74. (In Ukrainian).

9. **Fayerman, O.** (2021). Education of modern social workers in the USA.

Materialy mizhnarodnoi konferentsii "Suchasna vyshcha osvita: perspektyvni ta priorytetni napriamy naukovykh doslidzhen" [Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. "Modern higher education: promising and priority areas of research"]. Dnipro, pp. 7–9.

10. **Fayerman, O.** (2020). Features of social work on resolution of conflicts in young families. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii "Praktychna psykholohiia u suchasnomu vymiri"* [Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. "Practical psychology in the modern dimension"]. Dnipro, pp. 10–12.

11. **Fayerman, O.** (2020). Development of a psychologist's professional culture in a higher educational institution. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii "Suchasna vyshcha osvita: perspektyvni ta priorytetni napriamy naukovykh doslidzhen"* [Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. "Modern higher education: promising and priority areas of research"]. Dnipro, pp. 13–14.

12. **Fayerman, O.** (2021). *Kouchinh yak instrument sotsialnoi pidtrymky simei iz ditei z osoblyvymy potrebamy ta navchannia maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii* [Coaching as a tool for social support of families with children with special needs and training of future specialists in socio-economic professions]. *Materialy Vseukrainskoi konferentsii "Suchasni realii ta perspektyvy sotsialnoho vykhovannia osobystosti v rizhnykh sotsialnykh instytutstsiakh"* [Proc. All-Ukrainian Scien. and Pract. Conf. "Modern realities and prospects of social education of the individual in various social institutions"]. Kharkiv, pp. 119–122. (In Ukrainian).

13. **Fayerman, O.** (2021). *Metod treninhu u protsesi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy* [A training method in the process of preparing future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs]. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii "Naukovyi prostir: aktualni pytannia, dosiahnennia ta innovatsii"* [Proc. Int. Scien. Conf. Scientific space: topical issues, achievements and innovations]. Yevropeiska naukova platforma, pp. 38–40.

14. **Fayerman, O.** (2021). *Formuvannia refleksii yak skladnyka hotovnosti*

maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy [The formation of reflection as a component of the readiness of future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs]. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii "Tendentsii ta perspektyvy rozvytku nauky i osvity v umovakh hlobalizatsii"* [Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. "Trends and prospects for the development of science and education in the conditions of globalization"]. Pereiaslav, pp. 159–161. (In Ukrainian).

15. **Fayerman, O.** (2022). *Zarubizhni naukovi pidkhody u doslidzhenni sotsialnoi pidtrymky* [Foreign scientific approaches in the study of social support]. Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. "Modern trends of scientific development". Vancouver, Canada, pp. 354–357. (In Ukrainian).

16. **Fayerman, O.** (2022). Shchdo zmistu spetskursu "Sotsialna pidtrymka batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy" [Regarding the content of the special course "Social support for parents of children with special needs"]. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii "Suchasna vyshcha osvita: perspektyvni ta priorytetni napriamy naukovykh doslidzen"* [Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. "Modern higher education: promising and priority areas of research"]. Dnipro, pp. 161–166. (In Ukrainian).

17. **Fayerman, O.** (2022). *Problemy simei, yaki vykhovuiut ditei z osoblyvymy potrebamy, ta stratehii ikh sotsialnoi pidtrymky* [Problems of families raising children with special needs and strategies for their social support]. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii "Praktychna psykholohiia u suchasnomu vymiri"* [Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. "Practical psychology in the modern dimension"]. Dnipro, pp. 189–192. (In Ukrainian).

18. **Fayerman, O.** (2022). *Pozaaudytorna robota yak zasib pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy* [Extracurricular work as a means of training future specialists in the socio-economic field for social support of parents of children with special needs]. Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. "Science and Practice: Implementation to Modern Society". Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd.,

2022. pp. 123–130. (In Ukrainian).

19. **Fayerman, O.** (2022). *Volonterska diialnist yak zasib pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy* [Volunteer activity as a means of training future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs]. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii “Filosofski aspekty profesiinoi osvity”* [Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. “Philosophical aspects of professional education”]. Kherson – Kropyvnytskyi, pp. 208–210. (In Ukrainian).

20. **Fayerman, O.** (2022). *Shchodo tsinnisnykh oriiantatsii maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery* [Regarding the value orientations of future specialists in the socio-economic sphere]. *Materialy Vseukrainskoi konferentsii “Formuvannia natsionalnoi identychnosti ukrainsia cherez tsinnosti Ukrainskoi Khartii vilnoi liudyny”* [Proc. All-Ukrainian Scien. and Pract. Conf. “The formation of the national identity of a Ukrainian through the values of the Ukrainian Charter of a free person”]. Ternopil, pp. 442–446. (In Ukrainian).

21. **Fayerman, O.** (2023). *Samostiina robota u protsesi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy* [Independent work in the process of training future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs]. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii “Psykhologo-pedahohichni problem vyshchoi osvity v umovakh suchasnykh vyklykiv: teoriia i praktyka”* [Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. “Psychological and pedagogical problems of higher education in the conditions of modern challenges”]. Kharkiv, pp. 997-1000. (In Ukrainian).

22. **Fayerman, O.** (2023). *Pertnerstvo robotodavtsiv ta studentiv pid chas realizatsii tekhnolohii pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy* [Partnership of employers and students during the implementation of the technology for training future specialists in the socio-economic field for social support of parents of children with special needs]. *Materialy mizhnarodnoi konferentsii “Teoriia i praktyka profesiinoho stanovlennia fakhivtsia v innovatsiinomu sotsiokulturnomu prostori*

[Proc. Int. Scien. and Pract. Conf. “Theory and practice of professional development of a specialist in an innovative socio-cultural space”]. Dnipro, pp. 265–270. (In Ukrainian).